

Ferdynand Pasternak

"Prawo zakonne po Soborze Watykańskim II", Joachim Roman Bar, Warszawa 1977 : [recenzja]

Collectanea Theologica 48/4, 199-200

1978

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

R E C E N Z J E

o. Joachim Roman BAR OFMConv., *Prawo zakonne po Soborze Watykańskim II*, Warszawa 1977, Akademia Teologii Katolickiej, s. 342.

Wydany starannie w ramach wydawnictw „Collectanea Theologica” na dobrym papierze nowy podręcznik prawa zakonnego o. prof. Bara jest kontynuacją licznych prac tego autora z zakresu historii stanów doskonałości i prawa zakonnego, zarówno partykularnego, jak i powszechnego. Znałe są bowiem liczne publikacje autora z zakresu historii i rozwoju ustawodawstwa poszczególnych polskich zgromadzeń zakonnych żeńskich, publikowane najpierw w „Polonia Sacra”, a następnie w „Prawie Kanonicznym” i innych krajowych i zagranicznych czasopismach naukowych. Wydany ostatnio podręcznik jest kontynuacją (w najlepszym tego słowa znaczeniu, gdyż zawierającym postępujący rozwój ustawodawstwa zakonnego) wydanych już wcześniej przez autora tego typu podręczników (*Prawo stanów doskonałości Kościoła katolickiego*, Warszawa 1966, s. 366; *O zakonach, o osobach świętych*, Warszawa 1968, s. 382; *Prawo zakonne po Soborze Watykańskim II*, Warszawa 1971, s. 264) i dotyczy powszechnego, obowiązującego w całym Kościele prawa zakonnego.

Czy istnieje obecnie potrzeba wydawania nowych podręczników prawnych, gdy dokonuje się kodyfikacja prawa kościelnego? Na pytanie to daje przekonywającą odpowiedź sam autor, uzasadniając we wstępie potrzebę tego podręcznika: nowe przepisy ciągle narastają i wymagają dostosowania do nich praktyki życia, a nadto „stan taki potrwał jeszcze przez szereg lat” zanim ukaze się nowy kodeks, „dlatego zdecydowałem się ogłosić obecny podręcznik”. Dodać trzeba, że udostępniony już kanonistom nowy projekt prawa zakonnego i uwzględnione przez autora główne trendy tego projektu przedłużają jeszcze bardziej aktualność tego podręcznika, nawet po promulgacji nowego prawa. A przecież zapotrzebowanie na tego typu podręczniki jest u nas bardzo duże i to nie tylko jako nieodzowna pomoc dla studentów, ale przede wszystkim dla wielkiej rzeszy zakonnic i zakonników, oczekujących publikacji nowych dyrektyw i nowych komentarzy. Nawet dokonywana ciągle posoborowa odnowa ustawodawstwa stanów doskonałości otrzyma w tym podręczniku pożyteczny i instruktywny przewodnik.

Metodę oraz zakres zebranego materiału prezentuje we wspomnianym już wstępie sam autor: „Wykład prawa zakonnego przedstawiam w sposób systematyczny, trzymając się zasadniczo porządku przyjętego w kodeksie prawa kanonicznego. Gdzie to było pożyteczne i zdobyłem odpowiednie materiały, włączyłem objaśnienia historyczne, aby pogłębić znajomość danego instytutu prawnego”. Sens takiej metody jest oczywisty. Kodeks prawa kanonicznego pozostaje w Kościele nadal obowiązującą bazą ustawodawczą. Przyjmując jego układ, uwzględniając ewolucję historyczną danej instytucji i uzupełniając całość nowo wydanymi przepisami, autor nie tylko spełnił dyrektywy Stolicy Św. odnośnie metody wykładu kanonicznego, ale także sprawił, że podręcznik jest jasny, przejrzysty, łatwy w użyciu i instruktywny.

Podział zatem materiału i tematyka poszczególnych rozdziałów nie wymaga sygnalizowania, gdyż jest tu zastosowana systematyka kodeksu. Podkreślić natomiast należy te pozytywne wartości podręcznika, które w sobie

zawiera, jako owoc wieloletnich twórczych wysiłków autora, wytrawnego znawcy prawa zakonnego i doświadczonego praktyka w tej dziedzinie.

W tym aspekcie na szczególne podkreślenie zasługują obszerne partie historyczne podręcznika, dotyczące zwłaszcza historii życia zakonnego w Kościele i w Polsce (s. 20—32), jak również historii poszczególnych instytucji prawnych. Oprócz merytorycznych wartości doktrynalnych, zwięzłego i jasnego komentarza kanonistycznego poszczególnych przepisów, podkreślić nadto należy obszerne i wyczerpujące omówienie tercjarskich zgromadzeń franciszkańskich oraz świeckich instytutów życia konsekrowanego, ich historię, struktury prawne, rolę i zadania w Kościele (s. 69 n., 322 n.), wreszcie przedstawienie tak aktualnych dziś uprawnień udzielonych przez Stolicę Św. wyższym przełożonym zakonnym (s. 96—111). Nie można jednak pominąć obszernie uwzględnionych przez autora posoborowych aspektów teologiczno-pastoralnych prawa, co uwidacznia się zwłaszcza przy omawianiu stanu zakonnego w ogólności, jego natury, genezy i miejsca w misterium Kościoła, jego zadań zbawczych i apostołskich, a także przy omawianiu poszczególnych rad ewangelicznych oraz nowych, posoborowych instytucji, jak juniorat, udział zakonników w centralnym zarządzie Kościoła, zakony a konferencje biskupów, rady kapłańskie i duszpasterskie, konferencje i zjazdy wyższych przełożonych, nowe formy apostołstwa... W podręczniku nie ma zbytecznych słów, wątpliwych sformułowań, choć w wielu kwestiach dyskusyjnych autor nie stroni od zajęcia własnego i przekonującego stanowiska.

Wartość naukową podręcznika podnosi fakt, że wszystkie nowe przepisy są wyczerpująco przytoczone i skomentowane z podaniem źródła i literatury przedmiotu. Źródła te i literaturę przedmiotu autor nie tylko zebrał wyczerpująco (co stanowi dużą przysługę dla wszystkich interesujących się tą problematyką) i skomentował, ale także wszechstronnie wykorzystał. Nawet załączony (s. 330) wykaz posoborowych dokumentów Stolicy Św. jest dla wszystkich studiujących bardzo pomocny i instryktywny. Gdy dodać, że podział i układ materiału, a zwłaszcza język całego podręcznika jest jasny, zwięzły, przejrzysty i logiczny, nie pozostawiający miejsca dla dwuznaczności, to można wyrazić stwierdzenie, że polska kanonistyka otrzymała podręcznik, który daje jej dobre świadectwo w konfrontacji z podobną (zresztą niezbyt liczną) całościową i tego typu literaturą światową.

Anonsując zatem ten nowy podręcznik prawa zakonnego należy wyrazić wdzięczność autorowi, wybitnemu specjalistcie i znawcy tego przedmiotu w Polsce, za podjęty trud uwieńczony takim rezultatem oraz życzenie, aby podręcznik ten umożliwił zainteresowanym osobom zakonnym pogłębienie znajomości aktualnie obowiązującego prawa zakonnego i stał się bodźcem do dalszych szczegółowych studiów i badań w tej dziedzinie.

o. Ferdynad Pasternak OSPE, Warszawa

Victor E. FRANKL, *Das Leiden am sinnlosen Leben. Psychotherapie für heute*, Freiburg-Basel-Wien 1977, Verlag Herder, s. 126.

Viktor E. Frankl, profesor neurologii i psychiatrii Uniwersytetu Wiedeńskiego, znany jest jako twórca logoterapii nazywanej często trzecim wiedeńskim kierunkiem psychoterapii. Omawiana pozycja jest zbiorem jego odczytów, w których prezentuje swoje poglądy na nerwice noogenne i sposoby ich leczenia. Podstawową tezę autora stanowi stwierdzenie, iż każda epoka charakteryzuje się występowaniem innego rodzaju zaburzeń nerwicowych. W czasach Zygmunta Freuda, ze względu na ówczesne uwarunkowania kulturowe, mieliśmy do czynienia z przedstawianiem tłumień pragnień seksualnych, które zepchnięte w sferę podświadomości występowały pod postacią psychonerwic seksualnych. Okres Alfreda Adlera charakteryzował się przede wszystkim zajęciem się nerwicami, których podłożem było po-